

de oude kerkmelodieën overlevert, terwijl hetgeen men aanbiedt en laat leeren in de Christelijke scholen niet anders dan een verbastering van het oorspronkelijke is. Ik maakte melding van een Roomsche jongensschool. Thans maak ik melding van het feit, dat van 1 December 1936 af de oude melodieën gebruikt worden voor alle morgenwijdingen van de A.V.R.O. Weer vraag ik mij af: moeten nu alle anderen ons voorgaan? De D. Sikkel schreef in de „Amsterdamsche Kerkbode“ over een „fictief“ bezit van de honderd vijftig Psalmen voor kerkelijk gebruik. Hij dacht daarbij aan de woorden. Maar ook de oude melodieën, die tot het beste behooren, dat ooit voor den volkszang geschreven is, zijn in Gereformeerd Nederland een „fictief bezit“.

3. Het is aan Prof. Schilder opgevallen, dat de bewerker van 1936 de Psalmen in een zooveel korter bestek weergeeft dan de berijmers der achttiende eeuw. Wij moeten voor onzen tijd dezelfde dingen zeggen met wat minder woorden dan men in den regententijd bemindde. Wij haten alle omslachtigheid en alle rede-neringen, die niet rechtstreeks op het doel afgaan. Prof. Schilder spreekt zelfs van een „verdienstelijke beknotting“ hier en daar en noemt hij een reeks van Psalmen het aantal verzen van 1773 en van 1936 naast elkander. Toch is het woord „inkrimping“ of het woord „beknotting“ niet het woord, dat bij den opzet van dit werk past. Hierdoor wordt de indruk gewekt, dat de bewerker van 1936 zou zijn uitgegaan van de berijming van 1773, en dat wekt de neevengedachte op, dat hij iets zou hebben „weggelaten“. De werkwijze is anders geweest. Het kwam mij voor, dat bij een Psalmbewerking, die voor alle Nederlandsch sprekende Christenen aanvaardbaar moest wezen, het uitgangspunt niet genomen mocht worden in de oude Staatsberijming, die aan de Gereformeerde Kerken van overheidswege werd opgelegd, maar dat moest worden uitgegaan van den tekst der Heilige Schrift. Men moet dus naast het aantal strophen der nieuwe Nederlandsche bewerking niet de getallen zetten van de Staatsberijming, maar van den Hebreuwschen tekst. Ik neem nu eerlijkheidshalve dezelfde lijst van Psalmen, die Prof. Schilder noemt in zijn tweede artikel („De Reformatie“ van 22 Januari 1937). Tusschen haakjes staan nu de getallen, die het aantal strophen verdeelen om formele redenen of (in verband met den gedachtenang of met het aantal letters van het Hebreuwsche alfabet) in het Hebreuwsch aangeven.

Psalms	1:3 (3)	44:7 (6)	96:6 (5)
2:4 (4)	46:3 (3)	97:4 (3)	
5:5 (5)	51:3 (5)	102:9 (10)	
6:4 (4)	54:2 (2)	104:10 (8)	
7:5 (3)	55:7 (3)	105:14 (7)	
9:13 (3)	59:5 (2)	106:18 (14)	
11:2 (2)	63:3 (3)	107:12 (8)	
12:4 (2)	66:6 (5)	108:4 (2)	
16:3 (3)	68:12 (9)	109:12 (6)	
22:8 (8)	70:1 (1)	119:20 (22)	
26:5 (3)	71:11 (9)	122:2 (3)	
27:5 (5)	74:15 (4)	124:2 (2)	
31:11 (5)	78:8 (7)	135:8 (3)	
33:8 (5)	81:11 (6)	136:17 (3)	
35:6 (4)	82:2 (2)	139:10 (4)	
37:11 (8)	86:6 (6)	141:8 (6)	
38:14 (6)	89:14 (14)	143:6 (6)	
40:5 (5)	92:5 (5)	147:5 (3)	
		149:2 (3)	

Uit dit overzicht blijkt, dat er naar gestreefd is, het aantal verzen in het Nederlandsch zooveel mogelijk gelijk te houden met het aantal strofen in het Hebreuwsch. De getallen precies gelijk te maken, is voor den bewerker van het oorspronkelijke lied voor den volkszang in de moderne talen onmogelijk, daar het volkslied coupletten van een gelijk aantal regels en versvoeten moet hebben. Men zou van elken Hebreuwschen Psalm een „kunstlied“ in een moderne taal kunnen maken, maar dit wilde Calvijn juist niet! Het volk moet de verzen van elken Psalm op een en dezelfde melodie kunnen zingen. Maar wie zich dan bij de klassieke melodieën der zestiende eeuw aansluit, heeft daarin van te voren een eenmaal vastgesteld kader, waarin hij zich bewegen moet. Hiervan is het gevolg, dat een melodie ook wel eens te veel plaats ruimte biedt, om de woorden van een Hebreuwsche strofe daar onder te brengen. In dat geval moet het couplet aangevuld worden vanuit den gedachteninhoud van het oorspronkelijke lied. Biedt een melodie te weinig plaats, om den Hebreuwschen tekst volledig weer te geven, dan moet een keuze gedaan worden. Doet iemand dit niet, dan wordt hij gedwongen een geheel vers er bij te dicht. Ontbreken hiervoor de werkelijke gegevens in het Hebreuwsch, dan wordt zulk een vers eenvoudig een vrij „gezang“. Wanneer nu eens daardoor enkele woorden „onherijmd“ blijven, moeten wij dat niet al te tragisch opvatten. Prof. Schilder drukt zich zeker te sterk uit, wanneer hij zegt, dat een prediker, die over de laatste woorden van Psalm 12 gepreekt heeft, „dus niet uit dezen bundel kan laten zingen“; immers dezelfde gedachte keert in de Psalmen menigmaal terug. Men kan dus bij de prediking een anderen Psalm kiezen. Is een melodie eens zeer kort (bijvoorbeeld bij de Psalmen 9, 12, 74, 81, 135, 136), dan wordt in het Nederlandsch het aantal verzen spoedig verdubbeld of verdrievoudigd. In zulke gevallen komt voor het getal der strofen meermalen het getal van de groepen der strofen voor vergelijking in aanmerking. (Zie bij Psalm 31.)

Er zit een kern van waarheid in, wanneer Prof. Schilder zegt, dat de „bewerking“ de „berijming“ haast „verteerd“ heeft. Het was misschien duidelijker geweest, wanneer Prof. Schilder gezegd had, dat dit nieuwe Nederlandsche kerkboek er niet naar streeft, de woorden van de Statenvertaling „op rijm“ te brengen, maar met behoud van de structuur van den grondtekst den zin der Psalmen zoodanig weer te geven, dat de Psalm als Psalm tot zijn recht komt. Door de beknopte weergave zou misschien ook eindelijk een eind gemaakt worden aan de volkomen willekeurige verkorting en vernieling van de Psalmen, waaraan ons Vaderland langzamerhand is gewoon geraakt. Men zingt geen „Psalm“ meer, maar men zingt „versjes“. En hoe dik-

wijls is juist van de meest geliefde „versjes“ niets, maar dan ook niets terug te vinden in de Heilige Schrift. Het stukknippen van de Psalmen in verzen en het verwaarloosen van het grootste deel van ons Psalmboek wordt nog in de hand gewerkt door de onerbiedigheid, waarmee de oude melodieën behandeld worden in de kerken. In den tijd, waarin Calvijn een geheel Psalm uitzong, zingt de gemeente thans één couplet.

4. Geen bijzondere moeilijkheden leveren de punten op, waarin ik de exegese van sommige uitleggers niet kan aanvaarden, of waar ik meen, dat de diepe gedachte, die een apostel van Jezus Christus, door Gods Geest geleid, in een Oud-Testamentisch Godswoord ziet, toch niet ingelegd mag worden in den Psalm zelf. Ik ben gaarne bereid om, indien dit aan de algemeene invoering van dit Psalmboek kan ten goede komen, hier en daar de noodige correcties aan te brengen. Maar ik zou dit bijvoorbeeld niet kunnen doen in het eerste geval, dat Prof. Schilder noemt bij de bewerking van Psalm 123. Hij verwijst naar den commentaar van Prof. Noordtjiz. Maar hetgeen Prof. Noordtjiz bij dezen Psalm aantekent, is eigenlijk geen „exegese“, maar het inbrengen van een aan den Hebreuwschen tekst geheel vreemd element. Wij moeten, wanneer in den bijbel van „slaven“ en „slavinne“ gesproken wordt, niet altijd dadelijk denken aan de Negerhut van Oom Tom. Mijnerzijds is nimmer een bewerking van den genoemden Psalm te verwachten, die voor het drama van Prof. Noordtjiz „ruimte“ laat. Hoeveel juist en soberder spreekt ook Calvijn alleen van een vertrouwend uitzien om hulp en bescherming.

De uitlegging van het „man voor man“ in Psalm 87 is voor mij in den commentaar van Prof. Noordtjiz niet duidelijk. Ik heb de bladzijde verschillende malen overgelezen, maar begrijp zijn bedoeling niet. Mijn eigen bedoeling bij de bewerking van dezen Psalm was, op grond van den Hebreuwschen tekst te doen uitkomen, dat ten aanzien van Israël gezegd mocht worden, dat het geheele volk als volk het volk van God was, en dat de heidensche volken niet als „volken“ bij Israël zouden worden ingelijfd, maar „individueel“. God roept uit het heidendom de bekeerlingen, de menschen persoonlijk, de enkelingen. Deze „enkelingen“ vormen later de scharen, die komen van het Oosten en het Westen, van het Noorden en het Zuiden. God roept niet „enkelingen“—weinig, maar „enkelingen“. Ik dacht, dat Noordtjiz dit ook bedoelde, maar zijn commentaar is mij op dat punt, gelijk ik reeds zeide, niet helder.

Ik ben bevreesd, dat ik onbescheiden geacht zal worden, wanneer ik voortga met ongevraagd de andere genoemde plaatsen van mijn bewerking der Psalmen toe te lichten of te verdedigen. Gaarne zou ik over alle te berde gebrachte punten iets zeggen, en ben daartoe ook te allen tijde op verzoek gaarne bereid. Om maar iets te noemen: over het juiste gebruik van het woord „massa“ in Psalm 73, omdat daar reeds de scheiding in den volkskring van Israël innerlijk voltrokken wordt gezien. Met het woord „massa“ wordt juist niet „het volk des verbonds“ (Noordtjiz) bedoeld. In den kerkzang zou niemand bij de vijfde strofe van dien Psalm mogen denken: dat is nu de Kerk! Hier liggen de onderscheidingen van Johannes 6:31, 32; 10:26, 27; enz. Zoo is er veel meer. Wanneer in het Nieuwe Testament een woord uit een Psalm wordt aangehaald, betekent dit niet, dat dit woord in het kader van den Psalm als zoodanig meer essentieel is dan andere woorden uit hetzelfde lied. Alleen over dit punt reeds zou een uitgebreide monografie geschreven kunnen worden. En de vraag, hoe gehandeld moet worden, wanneer in het Nieuwe Testament een Psalm geciteerd wordt naar de Septuaginta, hoewel deze in het daar gebruikte handschrift een andere lezing heeft dan de Hebreuwsche tekst, kan eigenlijk in een kerkelijk weekblad niet aan de orde gesteld worden. De „goede greep“ (Schilder) van de Staatsberijming, in Psalm 40, zullen anderen wetenschappelijk niet te verdedigen vinden, daar men zich in 1773 „gered“ heeft door het bijebrengen en samenvoegen van twee onderling van elkan-der afwijkende lezingen. Ik zou den door Prof. Schilder aangehaalden commentaar van Prof. Grosheide, die „het graven van ooren“ en het „toebereiden van een lichaam“ met elkander wil vereenigen door de „ooren“ als een pars pro toto van het „lichaam“ te beschouwen, niet kunnen volgen.

Houden wij de Psalmen voor geïnspireerd, dan moeten wij ons aan de lezing van den Hebreuwschen tekst houden. Het verschil in lezing is overigens in het geheel niet raadselachtig, wanneer men in de onlangs verschenen nieuwe uitgave van de Septuaginta (van Rahlf) bij de aantekeningen ziet, dat weliswaar de Vaticanus, de Sinaiticus en de Alexandrinus „lichaam“ hebben, maar het Psalterium Gallicanum hier ook, evenals in het Hebreuwsch, „ooren“ leest. Het gaat om de wijze, waarop een oude afschrijver van een aan de genoemde handschriften v o o r a f g a a n d e n tekst twee woorden gescheiden heeft. De laatste letter van een woord (een s) heeft hij aangezien voor de beginletter van het volgende woord. Het komt mij niet juist voor, gezien de oude handschriften, in de bewerking van dezen Psalm dezelfde uitdrukking van het oorspronkelijke lied tweemaal, en dan geheel verschillend, te vertalen.

5. Thans behoor ik mij nog uit te spreken over mijn zienswijze ten opzichte van de bewerking der Messiaansche Psalmen. In het algemeen gesproken, geloof ik niet, dat ik ergens „essentieele Schriftgedeelten“ heb weggelaten. En Prof. Schilder zal bij nader inzien zeker bereid zijn, de gedachte te laten varen, dat ik nu en dan de intentie zou hebben gehad, om het Messiaansche uit een Psalm „weg te rijmen“. Reeds in de maand December ontving ik uit Nederlandsch Oost-Indië per vliegpost bericht over een correspondentie aldaar in zake de bewerking van Psalm 2, waarin ik, „om het Messiaansche karakter van den Psalm duidelijk te doen uitkomen, opzettelijk een woord van Jezus letterlijk heb aangehaald“. Men achtte dit niet verantwoord tegenover den tekst van het Oude Testament. Deze opvatting

ben ik niet toegedaan. Wie thuis is in den bijbel, zal op meer plaatsen in de bewerking woorden uit het Nieuwe Testament als het ware hooren samenklanken met het Oudtestamentische Godswoord. Maar ik heb mij juist met het oog op een eventueel gebruik in de Gereformeerde Kerken niet verantwoord geacht, de Psalmen voor den volkszang onder de bestraling van Nieuwtestamentisch licht te bewerken. Waarom niet? In de allereerste plaats zou dat dan niet alleen moeten gebeuren met de Messiaansche Psalmen, maar ook met de andere, bijvoorbeeld met name met de vloek- en wrakpsalmen. In de tweede plaats zou men door zulk een bewerking in den grond der zaak „Evangelische Gezangen“ verkrijgen. Wil men die hebben voor den eeredienst, dan acht ik het juist, gedeelten van het Nieuwe Testament zelf voor den volkszang te bewerken of het schoonste van het geloofslied der eeuwen uit te kiezen, dan dat iemand gedachten van het Nieuwe Testament inbrengt in den ons als Oud-Testament overgeleverden tekst. Zulk een Nieuwtestamentische bewerking zou nimmer algemeen aanvaard worden, en daarbij zou ik onnoodig een twistappel geworpen hebben in het Gereformeerde huisgezin. Dit zou ik op geen enkele wijze willen. Integendeel, waar ik met vrede en vreugde vroeger de Gereformeerde Kerken van het oude verband gediend heb, heb ik mij veel meer afgevraagd, wat ik door mijn arbeid tot herstel van de Psalmmelodieën der zestiende eeuw en door een nieuwe Nederlandsche bewerking der Psalmen alsnog voor die Kerken zou kunnen doen. Het gaat hier om culturele en nationale belangen, die ieder Nederlander zal erkennen, maar in de voornaamste plaats gaat het om nog veel gewichtiger dingen. Het gaat om verdieping van de kennis der Heilige Schrift; en voorts ook om te beproeven, door het lied allen, die in Jezus Christus gelooven, weer samen te brengen. Voor dit ideaal moeten wij misschien iets van het om-eigene of geliefde prijsgeven.

Ik heb het dus niet mijn taak kunnen achten, de Psalmen zoo te bewerken, dat het Nieuwtestamentisch lied overbodig zou worden. Dit scheen mij niet verantwoord tegenover hetgeen Gods Geest in de harten der apostelen heeft levend gemaakt. De Kerk der Eeuwen heeft een schat van geloofsliederen zowel uit den tijd vóór als ná de geboorte van Jezus Christus. Wat iemand persoonlijk, of wat een kerkgemeenschap daarvan meent te moeten gebruiken of meent te moeten weggelaten, staat niet aan mij ter beoordeling. Het doet mij echter eenigszins vreemd aan, wanneer ik in een zoo ernstig en mij sympathiek betoog van Gereformeerde zijde lees, dat men het bezwaarlijk vindt een „Bijbelpassage ongezongen“ te laten. Dat doet men toch met 95 pct. van de Heilige Schrift. Voor iemand, aan wien het onderscheid tusschen Gods Woord in het Oude en het Nieuwe Testament niet zoo duidelijk is geworden, dat hij het Nieuwtestamentisch lied uit den eeredienst zou durven weren, klinkt daarom de uitdrukking: „Gods Woord onnoodig buiten den kerkzang houden“ te zwaar en zeker, wanneer deze uitdrukking alleen maar zou zien op het onberijmd laten van een enkele zinsnede, die niet meer behoorlijk kan worden ondergebracht in den gegeven vorm eener melodie. Mijn toelag was juist, om z o o w e i n i g m o g e l i j k van het schoone boek der Psalmen ongezongen te laten. Vandaar ook, dat de melodieën weer geschreven zijn in het oude en vlotte tempo, opdat niet in den eeredienst bij e l k e n Psalm het grootste stuk zou worden weggelaten.

6. Wat de „vloekpsalmen“ betreft, bedenke ieder, dat hij die het beste in het oorspronkelijke kan lezen, en dat hij ze zal kunnen verstaan, wanneer hij bereid is, door zich volkomen in te leven in de geschiedenis van Israël uit den tijd vóór de komst van Jezus Christus, als het ware een Jood uit de dagen van Israëls oude volksbestaan te worden. Dat voor l i t u r g i s c h gebruik (dus niet voor bestudeering) hier en daar een spreekwijze verzocht is geworden, ligt voor de hand. Dat was om te verhoeden, dat die Psalmen geheel buiten het gebruik in den eeredienst gesteld zouden worden. Overigens weet niemand, in welke richting zich de tijden in het laatste der dagen zullen ontwikkelen, en of niet juist de Psalmen, die sommigen wel uit het Psalmboek zouden willen verwijderen, een nieuwen uitdrukkingvorm geven aan het hart, dat in strijd en vervolging daemoneische machten aan het werk weet. Wie ze niet zingen kan, sla ze over. Dit kan toch eigenlijk ook in den kring der Gereformeerde Kerken niet zulk een groote moeilijkheid opleveren, daar men er toch al aan gewend is, meer dan zoven tienden van het kerkboek van 1773 over te slaan.

7. Mijn conclusie is de volgende:

Laat men j u i s t in de Gereformeerde Kerken, in scholen, gezinnen, vereenigingen, allerlei samenkomsten v l i j t i g deze Psalmen bestudeeren en de prachtige melodieën oefenen. Prof. Schilder heeft opgemerkt, dat de tegenwoordige jeugd zoo weinig Psalmen kent. Hij vraagt, waardoor dat kan komen. Dat komt niet door onverschilligheid, maar door een steeds sterker wordende vraag in het kerkelijke leven naar waarheid en zuiverheid. Ook wil de jeugd het onnatuurlijke niet meer van het langzame en trage zingen. De jongeren voelen dat aan als onecht. Daarbij verstaat de jeugd de Statenvertaling en elke andere vertaling van de Psalmen in proza b e t e r dan de omslachtige en halfslachtige verzen der achttiende eeuw. Handhaving van de Staatsberijming der Psalmen betekent voor onze dagen: medewerken tot verdere vervreemding van de jeugd van Bijbel en Kerk. Het zingen in de Protestantsche Kerken van ons Vaderland heeft niets meer met „zang“ te maken. Dat is geen deugd, maar een gebrek.

In deze bewerking der Psalmen komt geen andere Schriftbeschuwing uit dan Prof. Schilder is toegedaan, en daarom is het ook niet nodig, dat de Gereformeerde Kerken om verschil in Schriftbeschuwing „liturgisch“ in het isolement gedrongen worden. Zij zijn in de gelegenheid om hier den toon aan te geven, en velen verwachten ook, dat dit zal gebeuren. Ik heb in alle oprechtheid gemeend, door deze Psalmbewerking ook het leven in de Gereformeerde Kerken te dienen, en met name op

die Ker-
tije me-
de were-
s-Grave

Tot z-
Volg-
ginnen.

tu
D

In ta-
hoewel
toch de
Farizee-
waarts
en Ik z-
Joden g-
tingen.
van kra-
niets te
houd, d-
voort...
dan zeg-
vermoed-
zal rust-
licht!

Maar
tegenspr-
lijn, als
het met
hemelen
zwakken
aankom-
tgewon-
een gew-
acht om
het Kon-

De Jo-
Johanne-
ziende,
tel der
zicht, de
sel noem-
over her-
hemelen
naars zij-
der hem-

Is dat
Hoe I-
van de
beladene
om te t-
doode to-

Zoo m-
tendom
te kome-
Gode zij-

Want
dat gew-
zelf br-
met gew-
ging het
feteerd -
dat zij d-
niet wile-
Evangel-
— maar
geen daer-
laten doe-
en de kra-
sche krach-
stand bra-
en zonda-
rijk der
zondaren
Gods. Ze-

achten
Luc. 19:
En Cl-

kracht, d-
daag wer-
weer hee-
Christus
lijkt. Hij
is gesche-
en Hij be-
Geest v-
er ook m-
het Kon-
de krach-
leven, in
internatio-

doet.
Zoo m-
beven on-
in eigen
Maar w-
men we-
geweld op